

10.10.2023

Група №24

Урок №12

Тема уроку: уживання числівників на позначення часу і дат

Мета: навчити вживати і будувати речення з числівниками на позначення часу і дат; сформувати навички правильно узгоджувати числівники з іншими частинами мови, правильно утворювати форми числівників та вживати їх в усному й писемному мовленні; розвивати мовлення і логічне мислення школярів, уміння працювати з підручником та іншими джерелами, виділяти головне, логічно та зрозуміло висловлювати думку, аналізувати й порівнювати мовні явища; спостережливість, уважність, виховувати дбайливе ставлення до чистоти своєї мови.

Обладнання: підручник, ребуси, презентація «Історія годин або які бувають годинники?», ілюстрації з годинниками, відео.

Перебіг уроку

I. Актуалізація опорних знань учнів

1. Розгадування загадок, ребусів (заздалегідь підготовлений учень)

Я, відомо, дуже знатний,
Кількість можу означати
І порядок при лічбі,
Підкажу мерщій тобі.
Чи який, чи котрий, скільки –
Запитай мене лиш тільки.
Щоб не будь багатослівним
Називаюсь я ... (числівник)

Справно йде, хоч ніг немає,
«Цоки-цок»,— усім співає.
І секунди, і хвилини
Нам рахує він щоднини.
(Годинник)

2. Бесіда-повторення

- Яка частина мови допомагає визначити час?
- Що таке числівник?
- На які групи за значенням поділяються числівники?
- Які числівники називаються кількісними, а які порядковими?

II. Ознайомлення учнів з темою, метою і завданнями уроку.

- Відомий усім пост-мандрівник Григорій Сковорода казав: «Найбільша втрата – це втрата часу».
- Скажіть, як називається прилад, що відлічує час у межах доби?
- Такий прилад називається годинником.
- Уявіть, що б ми робили, якби не було годинників, якби не знали, котра година? Мабуть, нікуди б не поспішали і, нікуди б не запізнювались.

Дуже часто ми чуємо: «Скільки зараз годин?» - замість «Котра година?». «Зараз п'ятнадцять годин», - замість – «Зараз третя година дня» або «Зараз п'ятнадцята година».

Щоб уникати таких помилок, потрібно пам'ятати, як правильно вживати числівники на позначення часу. Саме цим і будемо ми сьогодні займатися на уроці.

Рефлексія. Очікувані результати

III. Сприйняття й засвоєння учнями навчального матеріалу

1. Інформаційна хвилинка(розповідь-презентація)

Історія виникнення годинників (заздалегідь підготовлені учні)

- Аби життя не проходило повз, розумні люди створили годинники.

Історія годин або які бувають годинники?

Найдавніші годинники, якими користувалися люди, щоб приблизно знати час, – сонячні. Циферблат таких годинників поміщали на відкритому яскраво освітлюваному сонцем місці, а стрілкою годин служив стрижень, який відкидав тінь на циферблат.

З давнини прийшов до нас і пісочний годинник. Він досі застосовується, коли потрібно відміряти невеликий, але цілком певний відрізок часу.

Пісочний годинник представляє собою дві невеликі посудини, які мають форму конусів, з'єднаних вершинами один з одним, з вузьким отвором у місці з'єднання. У верхній частині знаходиться пісок, який тонкою цівкою просочується крізь отвір в нижню.

Годинники бувають наручними. Їх надягають на руку за допомогою браслета або ремінця.

Модницям подобаються красиві годинники у вигляді кулона або персня.

Деякі чоловіки вважають за краще масивні кишенькові годинники. Їх прикріплюють ланцюжком до ремня і носять у кишені брюк.

У вас вдома є годинник-будильник. Його можна завести на певний час, і своїм дзвінком або мелодією він розбудить нас учасно.

Годинники, які зазвичай ставлять на письмовий стіл, – називаються настільними, годинники, що висять на стіні, – настінними.

Як ви думаєте, де стоїть підлоговий годинник?

Такі годинники розміщують на підлозі. Вони високі, масивні, з важкими гилями, укріпленими на ланцюгах, і з мелодійним боєм.

Камінні годинники прикрашають кімнатні каміни.

Квітковий годинник

У полі, на луках, на узліссі ростуть Петрові батоги. Вони прокидаються між четвертою і п'ятою годинами ранку. Для шипшини ранок настає рівно о шостій. Водяна лілія розкриває свої чашечки о сьомій годині. Курячі очка розпускаються о восьмій.

Коли ж побачиш, що розпускаються червоні тюльпани або сині дзвоники кручених паничів, то знай: минула восьма година ранку. А от нагідки — справжні сплюхи. Вони прокидаються аж о десятій.

Квітковий годинник — не новина. Уперше квітковий годинник улаштував у своєму рідному місті шведський учений Карл Лінней. Було це років двісті тому. (За П. Утевською)

2. Робота з текстом

Прочитайте текст. Чи правильно позначено час? Аргументовано доведіть. Поміркуйте, якими числівниками (кількісними чи порядковими) слід користуватися, називаючи час (у годинах), дату.

Здійснена мрія

За давніх часів люди заздрили птахам і мріяли злетіти в небо. Великий італійський учений Леонардо да Вінчі ще в п'ятнадцятому сторіччі створив креслення літального апарата, але людина полетіла лише через чотири століття - сімнадцятого грудня 1903 року. А дванадцятого квітня тисяча дев'ятсот шістдесят першого року о дев'ятій годині сім хвилин з космодрому Байконур знявся в небо космічний корабель "Восток" з людиною на борту (Із кн. "Космос").

3. Теоретична хвилинка

Насамперед, потрібно пам'ятати, що години в українській мові – жіночого роду і для позначення часу слід використовувати порядкові числівники, які відповідають на питання «Котра?».

Тобто, коли на годиннику «14.00», говоримо не «дві години», а «друга година дня», або «чотирнадцята година».

Правильне запитання звучить: «Котра година?», «О котрій годині?», а не «яка», не «скільки», а саме «котра»!

Хвилини і секунди позначаються кількісними числівниками, що відповідають на питання «Скільки?» Тож говоримо «двадцять хвилин», «п'ять секунд».

Форму «У скільки годин?» потрібно замінити на О КОТРІЙ ГОДИНІ?, а форму «Скільки годин?» – на КОТРА ГОДИНА? Можна: чверть на сьому і чверть по шостій, за двадцять сьома і двадцять до сьомої.

4. Експрес-урок з О.Авраменко(<https://www.youtube.com/watch?v=zaTRsN-S5yg>)

5. Робота з підручником. Завдання 3 (усно)

Висновок. Години доби – порядкові числівники.

Час, витрачений на щось – кількісні числівники.

6. Теоретична хвилинка

- Якщо тобі потрібно сказати точний час (без хвилин), то слід використовувати прийменники О чи ОБ: о третій годині, об одинадцятій годині.

Для позначення половини використовуємо прийменник НА: пів на десяту, опів на сьому.

Називаючи точний час із хвилинами, слід пам'ятати, що до 30 хвилин треба вживати прийменник НА або ПО, а після 30 хвилин – прийменник ЗА або ДО.

НЕПРАВИЛЬНО: пів сьомої (години), п'ятнадцять (хвилин) восьмої (години), без десяти (хвилин) три (години) .

ПРАВИЛЬНО: п'ятнадцять (хвилин) на восьму (годину), п'ятнадцять (хвилин) по восьмій (годині), за десять (хвилин) третя (година), десять (хвилин) до третьої (години).

Ніколи не запитуйте «Скільки на ваших?», коли просите когось глянути на свій годинник. Правильно буде «Скажіть, будь ласка, котра година?».

- А чи правильним буде запитання «Яка година?».

- Так, якщо слово «година» вживаємо в значенні «певний період», «певний момент». Отже, на запитання «Яка година?» слід відповідати: година світла, сонячна, весела, ясна, сумна, тобто, ми підкреслюємо тільки якість, а не порядок при лічбі.

7. Аналітичне читання.

Опрацюйте матеріал таблиці

Запам'ятайте!	Котра година?
02.00 – перша година	02.02 – дві хвилини на третю
02.15 – чверть на третю	02.05 – п'ять хвилин на третю
02.30 – пів на третю	03.25 – двадцять п'ять хвилин на четверту
02.45 – за чверть третя	04.48 – за дванадцять хвилин п'ята
03.00 – третя година ночі	01.58 – за дві хвилини друга
16.00 – четверта година дня	
08.00 – восьма година ранку	
20.00 – восьма година вечора	

8. Відео «Як правильно відповісти на запитання "Котра година"»

(<https://www.youtube.com/watch?v=2LLV2aWBja4>)

9. Гра «Якщо на годиннику...» (ілюстрації з годинниками)

12.40

Дванадцята година сорок хвилин.

За двадцять хвилин перша (тринадцята).

Двадцять хвилин до першої (тринадцятої).

12.15

Дванадцята година п'ятнадцять хвилин.

П'ятнадцять хвилин на першу.

П'ятнадцять хвилин по дванадцятій.

Чверть на першу

Чверть по дванадцятій

15.50

Третя (п'ятнадцята) година п'ятдесят хвилин.

За десять хвилин четверта (шістнадцята).

Десять хвилин до четвертої (шістнадцятої)

19.00

Сьома (дев'ятнадцята) година

10. Практична робота.

На годиннику 14.45. Завдання: записати позначення часу різними способами.

Через 1 год 15 хв буде... (шістнадцята година)

Через 5 год 30 хв буде... (двадцята година п'ятнадцять хвилин; п'ятнадцять хвилин по двадцятій годині; п'ятнадцять хвилин на двадцять першу годину)

Через 4 год 45 хв буде... (дев'ятнадцята година тридцять хвилин, пів на двадцяті, пів до двадцятої)

11. Інформаційна хвилинка

- У розмові можна називати точний час і приблизний. Точний час вказують у розкладі відправлення поїздів, літаків, виходу радіо- і телепередач, початку концертів, вистав тощо. Вказівка на точний час характерна для наукового та офіційно-ділового стилів мовлення.

У розмовному мовленні час події, як правило, вказують не точно, а приблизно.

Радіо, телебачення, залізниця користуються офіційним позначенням часу: 00.00 - зараз нуль годин нуль хвилин

02.02 – друга година дві хвилини

10.47 – десята година сорок сім хвилин

14.40 – чотирнадцята година сорок хвилин

IV. Закріплення вивченого матеріалу

1. Гра «Диспетчер»

Завдання: оголосіть час.

11год15 хв

17год27хв

22год

18год20хв

5год35хв

2. Вправа «Мій робочий день»

Дайте повні письмові відповіді на запитання. Усі числівники запишіть словами.

- О котрій годині ви прокидаєтеся в робочий день?
- Скільки хвилин витрачаєте на ранкову гімнастику й водні процедури?
- О котрій годині снідаєте?
- Коли виходите з дому до школи?
- Скільки часу затрачаєте на дорогу?
- О котрій годині починається перший урок і закінчується останній?

3. Розігрування діалогу.

4. Гра «Павутиння слів»

Завдання: поєднати слова і словосполучення.

1. працював а)о сьомій годині сорок хвилин
  2. народився б) до дванадцятої години
  3. встав в)першого березня о шостій годині
  4. повернувся г) до десятої години
  5. зателефонував д)п'яту сорок п'ять
  6. показує є) о дев'ятнадцятій десять
- (1-б; 2-в; 3-а; 4-є; 5-г; 6-д)

V. Підсумок уроку

Бесіда-повторення. Рефлексія.

- Що ви засвоїли з теми "Числівник"?
- Яких умінь набули?
- Для чого вони вам потрібні?
- Як ви оцінюєте свої знання і вміння?

- Бажаю вам ніколи не витратити марно часу! Переконана, що правильне вживання числівників для позначення часу допоможе вам у тому, щоб ви ніколи нікуди не поспішали і нікуди не запізнювались, особливо на уроки.

VI. Домашнє завдання

1. Виконати завдання 5 або 7, С. 44

2. Виписати 5 фразеологізмів, у яких вживаються числівники.

1. Знайдіть правильну відповідь на питання: "Котра година?"

А дванадцять хвилин одинадцятого

Б дванадцять хвилин по десятій

В десять годин дванадцять хвилин

Г дванадцять хвилин після десяти

2. Знайдіть правильну відповідь на питання "Котра година?"

А дванадцята година вісім хвилин

Б дванадцять годин вісім хвилин

В восьма хвилина дванадцяти годин

Г вісім хвилин першого

3. Знайдіть правильну відповідь на питання "Котра година?"

- А пів другого
- Б пів на чотирнадцяту
- В тридцять хвилин другого
- Г половина другого

4. Знайдіть неправилу відповідь на питання "Котра година?"

- А п'ять хвилин по п'ятій
- Б п'ять хвилин на шосту
- В п'ять хвилин шостого
- Г п'ята година п'ять хвилин

5. Знайдіть неправильну відповідь на питання "Котра година?"

- А без п'яти три
- Б за п'ять хвилин третя
- В п'ять хвилин до третьої
- Г чотирнадцята година п'ять хвилин

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту
tanita.yar2018@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.